

OSA II

Kuule nuorten ääni!

Turvallisempia tiloja kaikille

Pamfletti Punaisen Ristin Nuorten turvatalojen järjestämien digiraatien loppulausumista.

Työryhmä: Satu Rantakärkkä, Erika-Evely Ee Eisen, Henriika Lassinharju ja Reeta Palomäki.

Teksti: Reeta Palomäki, Satu Rantakärkkä, Jenni Kallio ja Susanna Ågren.

Ulkoasu: Pauliina Vuorinen, Guilty Designers Club.

Digitaalinen pamfletti: bit.ly/kuule-nuorten-aani

ISBN 978-951-658-224-8 (PDF, suomi)

ISBN 978-951-658-225-5 (PDF, ruotsi)

ISBN 978-951-658-226-2 (PDF, englanti)

4 Mikä on Digiraati?

6 Esipuhe

10 Puheenvuoro: Yhteiskunnan on oltava turvallisempi tila kaikille nuorille

14 Nuorten yhteisöllisyys rakentuu aikuisten tuella

17 Tulevaisuutta tehdään nuorten unelmilla

20 Nuorella on oikeus olla oma itsensä

23 Aikuisten pitää ottaa vastuu rasismiin puuttumisesta

27 Lähteet

Mikä on Digiraati?

DIGIRAATI.FI ON YKSI oikeusministeriön ylläpitämistä demokratiapalveluista. Palvelun tarkoituksena on tarjota kaikille alle 29-vuotiaille vaikuttamisväylä ja mahdollisuus saada äänensä kuuluviin heille tärkeissä kysymyksissä.

Digiraatikeskustelut ovat anonyymeja ja niissä noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita. Keskustelun keskeiset ajatukset kootaan yhteen Digiraati-sivustolle julkiseksi loppulausumaksi.

Raateja voivat järjestää esimerkiksi ministeriöt, kunnat, hyvinvointialueet, muut viranomaiset ja kansalaisjärjestöt. Digiraadin kehitystyössä, käyttöön-oton tukemisessa ja digiraateja järjestämässä ovat olleet Osallisuuden osaa-miskeskuksesta Nuorten akatemia, Koordinaatti ja Punaisen Ristin Nuorten turvatalo sekä SOS-Lapsikylä.

Punaisen Ristin Nuorten turvatalon digiraadit

PUNAISEN RISTIN NUORTEN turvatalot tarjoavat apua nuorille ja heidän läheisilleen viidellä eri hyvinvointialueella ja valtakunnallisesti verkossa. Nuorten turvatalot järjestävät nuorille muun muassa tilapäismajoitusta ja tukea itseenäistymiseen sekä keskusteluapua niin nuorille kuin heidän läheisilleen.

Digiraati on yksi Nuorten turvatalojen tarjoamista vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan mahdollisuuksista. Raadit ovat ohjattuja keskusteluja, joihin tavallisesti osallistuu 10–15 nuorta. Nuorten turvatalon digiraatien lähtökoh- tana keskustelulle on nuoria kiinnostava aihe, kuten sateenkaareva nuoruus, yksinäisyys tai mielenterveys.

Nuorten turvatalon digiraadit ovat avoimia kaikille alle 29-vuotiaille nuorille, mutta erityisesti ne on suunnattu niille, joiden ääni ei yhteiskunnassa riittävästi kuulu ja joille yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei ole tuttua. Keskusteluja ohjaavat pääasiassa Nuorten turvatalon koulutetut vapaaehtoiset ja harjoittelijat.

Jos olet kiinnostunut järjestämään digiraateja tai kuulemaan enemmän Nuorten turvatalon digiraadeista, ota yhteyttä Satu Rantakärkkään:

satu.rantakarkka@redcross.fi

Lue lisää Nuorten turvatalosta:

Nuortenturvatalo.fi

 [@nuortenturvis](https://www.instagram.com/nuortenturvis)

 [@nuortenturvis](https://www.tiktok.com/@nuortenturvis)

 [Nuorten turvatalo, Punainen Risti](https://www.facebook.com/Nuorten_turvatalo_Punainen_Risti)

Lue lisää Digiraadeista:

Digiraati.fi

 [@digiraadit](https://www.instagram.com/digiraadit)

Esipuhe

”Turvallisessa tilassa kaikki kokevat itsensä tervetulleiksi, hyväksytyiksi ja nähdyiksi.” – DIGIRAATIIN OSALLISTUNUT NUORI

NUORET KERTOVAT Punaisen Ristin Nuorten turvatalon järjestämissä digiraadeissa, kuinka turvattomuus on pelkoa henkisestä ja fyysisestä väkivallasta. Se on vähättelyä ja ulkopuolelle jättämistä. Nuoret kertovat, kuinka he ovat huolissaan rasistisen käytöksen lisääntymisestä. Lisääntynyt rasistinen käytös luo nuorten mukaan turvattomuutta jokaiselle, kuuluipa itse vähemmistöön tai ei. Tämän nuorten digiraadeissa esittämiä toiveita kokoavan pamfletin keskeinen teema on turva.

Turvaan liittyen tärkeä käsite on turvallisempi tila. Turvallisemmat tilat ovat yksinkertaisuudessaan tiloja, joihin kaikki ovat tervetulleita sellaisina kuin ovat. Tiloja, joissa kaikki saavat osallistua ilman pelkoa vähättelystä ja kiusaamisesta, ja joissa noudatetaan yhdessä sovittuja sääntöjä. Enemmistöön kuuluvalla useimmat tilat ja tilanteet tuntuvat turvallisilta. Silloin voi olla vaikea ymmärtää, kuinka samat arkiset, fyysiset tai digitaaliset tilat voivat olla vähemmistöihin kuuluville turvattomia. Joskus turvallisemmat tilat sotketaan ajatukseen, että niillä viedään puheoikeus pois joiltain ihmisiltä tai ettei eri mieltä saisi olla. Näin ei ole, vaan turvallisemman tilan periaatteet mahdollistavat kunnioittavan keskustelun, jossa erilaisista näkökulmista voidaan keskustella ilman vähättelyä ja häirintää. Ja mikä tärkeintä, ne mahdollistavat keskustelun, johon myös vähemmistöihin kuuluvat ihmiset uskaltavat tulla mukaan.

Nuorten viesti digiraatikeskusteluissa on ollut selkeä: tarvitaan turvaa ja tukea. Turvaa voidaan luoda esimerkiksi turvallisemman tilan periaatteilla, mutta tilat eivät muutu turvallisiksi vain kirjoitettujen sääntöjen avulla. Nuoret vaativatkin meiltä aikuisilta rohkeutta ja osaamista puuttua syrjivään ja rasistiseen käytökseen. On meidän tehtävämme näyttää esimerkkiä inhimillisestä

käytöksestä, jolla ei suljeta ulkopuolelle vaan otetaan aktiivisesti mukaan. Lisäksi meidän on tarjottava nuorille tukea oman yhteisön ja paikan löytämiseen. Erityisen tärkeää tämä on oppilaitoksissa ja harrastuksissa, mutta tukea tarvitsevat myös näiden ulkopuolelle jäävät nuoret aikuiset.

Punaisen Ristin Nuorten turvatalon edellinen digiraatien nuorten esittämiä toiveita yhteen kokoava pamfletti ilmestyi keväällä 2023. Tämän jälkeen olemme keskustelleet nuorten kanssa yhteisöllisyydestä, rasismista ja jo perinteeksi muodostuneeseen tapaan keväällä sateenkaarevasta nuoruudesta.

Digiraatikeskustelujen lisäksi halusimme kehittää nuorille vielä raatikeskustelua helpomman tavan osallistua Digiraadissa käsiteltävään aiheeseen. Loppuvuodesta 2023 julkaisimme yhteistyössä Sekasin Kollektiivin kanssa vaikutamisbotin, jossa nuoret pääsevät vastaamaan kyselyyn digiraatien aiheista. Yhteistyö on mahdollistanut Digiraadille paikan palvelussa, jonka nuoret ovat löytäneet ja ottaneet omakseen. Botti löytyy osoitteesta sekasin.fi/vaikuta. Tähän mennessä botti on kysynyt nuorilta yhteisöllisyydestä sekä rasisisesta käytöksestä ja siihen puuttumisesta. Lisäksi nuoret ovat voineet bottiin vastattuaan ilmoittautua mukaan digiraatikeskusteluun.

Tässä pamfletissa on nuorten viestejä neljästä aiheesta: yhteisöllisyydessä vahvistuvasta hyvinvoinnista, tulevaisuutta rakentavista unelmista, oikeudesta olla oma itsensä ja rasismiin puuttumisesta. Jokaisen aiheen yhteydessä on nuorten suoria sitaatteja digiraatikeskusteluista. Mukana on myös tutkijoiden kommenttipuheenvuoro, joka kiinnittää huomion erityisesti yhteiskunnan turvallisuuteen, sekä lisäksi tietoa Digiraadista ja Punaisen Ristin Nuorten turvatalosta. Pamfletti on käännetty myös ruotsiksi ja englanniksi.

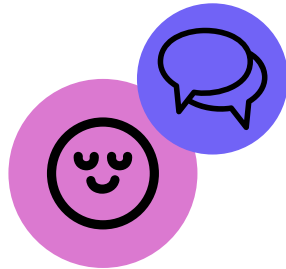
Nuorten turvatalo sekä useat muut organisaatiot järjestävät digiraateja. Jokaisesta raadista kirjoitetaan loppulausuma, joka kokoaa yhteen nuorten kanssa käydyn keskustelun. Kaikkien raatien loppulausumat löytyvät osoitteesta digiraati.fi.

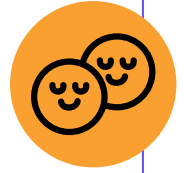
Kiitos Osallisuuden osaamiskeskukselle, ALL-YOUTH-tutkimushankkeelle sekä kaikille niille organisaatioille ja ihmisille, joiden kanssa olemme saaneet kehittää Digiraatia ja tehdä nuorten ääntä kuuluvaksi. Digiraadin rahoituksesta kiitos opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Digiraati-palvelun kehittämisestä oikeusministeriölle.

Suurin kiitos kuuluu digiraateihin osallistuneille nuorille, vapaaehtoisille ja harjoittelijoille. Kiitos, että te kerta toisensa jälkeen olette uskaltaneet lähteä keskustelemaan vaikeistakin aiheista ja haaveilemaan yhdessä paremmasta huomisesta.

Satu Rantakärkkä,

Nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäjä,
Nuorten turvatalo, Punainen Risti

Turvallisemman tilan säännöt Digiraadissa

OLE AVOIN. Kohtaa uudet aiheet ja henkilöt ennakkoluulottomasti, ota jokainen vastaantuleva asia ja tilanne mahdollisuutena oppia uutta ja kehittyä.

KUNNIOITA. Anna toisille tilaa, kiinnitä huomiota sanavalintoihisi ja muista osallistujien moninaisuus. Mikäli huomaat häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua, ota yhteyttä raadin vetäjään tai järjestäjään tai palvelun ylläpitoon.

ÄLÄ OLETA. Kunnioita jokaisen itsemäärättyä oikeutta äläkä tee oletuksia esimerkiksi toisten sukupuolesta, taustasta tai perhesuhteista.

KANNUSTA. Kaikki ovat vastuussa keskustelun onnistumisesta. Kuuntele ja kannusta toisia.

RENTOUDU. Erehtyminen ja kysyminen on sallittua.

OLE SELKEÄ. Kommentoi lyhyesti ja ytimekkäästi. Käytä sellaisia ilmaisuja, jotka muut pystyvät ymmärtämään.

OSALLISTUMINEN ON VAPAAEHTOISTA. Raatiin osallistuminen on aina vapaaehtoista. Voit poistua raadista missä vaiheessa tahansa.

Yhteiskunnan on oltava turvallisempi tila kaikille nuorille

Digiraateihin osallistuneiden nuorten viesti on vahva ja yksiselitteinen: nuoret tarvitsevat turvallisia tiloja.

TURVALLISEMMALLA TILALLA TARKOITETAAN tavallisesti fyysisesti olemassa olevia tiloja tai digitaalisia ympäristöjä, joissa nuoret voivat olla yhdenvertaisia toimijoita riippumatta omasta taustasta, etnisyydestä, sukupuolesta tai muusta ominaisuudesta. Digiraadeissa nuoret korostivat, että turvallisessa tilassa puhutaan ja puhutellaan toisia arvostavasti, ja jokaisella on oikeus itse määrittellä oma identiteettinsä. Sellaisessa tilassa kaikilla on yhtäläinen arvo toisiin nähden.

Fyysisen tai virtuaalisen tilan sisälle on melko yksinkertaista laatia periaatteet, joita kaikki ihannetapauksessa noudattavat. Mutta mitä turvallisuudelle tapahtuu, kun näistä tiloista astutaan ulos? Onko suomalainen yhteiskunta nuorille turvallisempi tila?

Nuorten kokemukset turvallisuudesta tai turvattomuudesta muodostuvat arkisissa kohtaamisissa. Eriarvoisuus, syrjintä ja kiusaaminen, yhteisöjen ulkopuolelle jääminen, kokemukset vaikuttamisen mahdollisuuksien puutteesta sekä kulttuuriset käsitykset aktiivisesta ja oikeanlaisesta kansalaisuudesta muokkaavat kaikki nuorten käsityksiä omasta paikastaan yhteiskunnassa.

Nuorten turvattomuuden kokemuksia lisäävät suomalaiseen yhteiskuntaan ja ihmiskunnan tulevaisuuteen liittyvät huolet. Sotien ja pandemioiden kaltaiset kriisit tuottavat nuorille uudenlaista turvattomuutta ja vaikeuttavat heidän mahdollisuuksiaan valmistautua tulevaisuuteen (Honkatukia & Määttä 2024). Erityisen huolissaan nuoret ovat ilmastonmuutoksesta, maailmanpoliittisesta

tilanteesta, hyvinvointipalveluiden säilymisestä sekä eriarvoisuuden ja rasismin lisääntymisestä (Myllyniemi & Kiilakoski 2019).

Turvattomuus liittyy myös omaan pärjäämiseen yhteiskunnan vaatimusten keskellä. Jaksaminen monimutkaiseksi, vaativaksi ja joskus myös epäreiluksi koetussa työelämässä, opintojen tuottamat paineet sekä mahdollisuus saada tukea omien tarpeiden mukaisesti mietityttävät nuoria (Ågren & Kallio 2023; Ågren 2024). Yhä useampi nuori myös kamppailee taloudellisten vaikeuksien kanssa: köyhyyteen liittyvä turvattomuus on epävarmuutta perustarpeiden täyttymisestä, mutta myös osattomuutta sosiaalisista suhteista ja putoamista arjen turvaverkkojen ulkopuolelle (Kallio & Toikka 2022).

Syrjinnän ja kiusaamisen kokemukset ovat monille vähemmistöihin kuuluville nuorille arkipäivää. Pelko henkisen tai fyysisen uhan kohtaamisesta aiheuttaa turvattomuutta. Rodullistettuihin ja seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat kiusaamista ja ulossulkemista muita enemmän (Kiilakoski & Laine 2022). Rakenteellinen syrjintä asunto-, koulutus- ja työmarkkinoilla vaikeuttaa itsenäistymistä ja omien unelmien tavoittelemista, mutta syrjintä estää nuoria myös kokemasta itseään arvokkaana osana yhteiskuntaa (Rättilä & Honkatukia 2022). Tytöt ja sateenkaarinuoret kokevat erityisen paljon seksuaalista häirintää ja väkivaltaa (Jokela ym. 2020). Vihapuhe sekä syrjinnän ja vähättelyn kokemukset saavat osan nuorista vetäytymään yhteiskunnallisesta keskustelusta ja julkisilta vaikuttamisen alustoilta. Digiraadeissa nuoret keskustelivat näistä kokemuksista koskettavalla tavalla.

Julkisella keskusteluilmapiiirillä on suuri merkitys turvallisuuden kokemuksiin. Kärjekkäitäkään esimerkkejä ei tarvitse kaukaa hakea: [translain uudistamisesta käytiin eduskunnassa kiivasta keskustelua](#), johtavien poliitikkojen rasismit kirjoitukset tulivat viime kesänä laajasti julki, ja juuri nyt katujengeistä keskustellaan tavalla, jossa nuorista luodaan tietynlaista stereotyyppistä mielikuvaa. Jos vähemmistöihin kuuluvat nuoret saavat jatkuvasti kuulla, lukea tai aistia olevansa vääränlaisia ja vähempiarvoisia, tai he tulevat nähdyiksi vain

ongelmien kautta, miten he voivat luottaa suomalaisen yhteiskunnan lupauksiin turvallisuudesta, tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta? Syrjivän ja ennakkoluuloisen puheen normalisointi ja hiljainen hyväksyntä tekee yhteiskunnasta turvattomamman kaikille.

Suomalaisen yhteiskunnan turvallisemman tilan periaatteet näyttävät siis olevan kadoksissa. Mutta digiraateihin osallistuneilla nuorilla on tähänkin selkeä näkemys: aikuisten on otettava vastuu!

Nuorten mielestä aikuisten vastuun tulee toteutua kolmella tavalla.

1. ENSIKSIKIN, AIKUISET JA NUORIA kohtaavat ammattilaiset tarvitsevat herkkyyttä nähdä nuoret ainutlaatuisina yksilöinä. Aikuisten vastuuseen kuuluu rohkeus kysyä nuorilta heidän tarpeistaan ja huolenaiheistaan. On oltava aikaa asettua kuuntelemaan nuorten kokemuksia ja empaattisuutta ottaa heidän kertomansa vastaan. Nuorten kynnys kertoa aikuisille syrjinnästä ja ulossulkemisesta on usein korkea. He eivät aina luota siihen, että kertominen ratkaisisi asioita, tai että aikuiset ylipäättään ymmärtäisivät nuorten kamppailuja tai pystyisivät ratkaisemaan heidän kokemiaan epäkohtia mielekkäällä tavalla. Päätäväinen seisominen nuoren rinnalla on viesti siitä, että nuoren kokemus ei ole väärä, sekä lupaus siitä, että nuori ei jää yksin.

2. TOISEKSI, AIKUISTEN VASTUUSEEN kuuluu tiedon hankkiminen. Nuoria kohtaavilla ammattilaisilla, kuten opettajilla, terveydenhoitohenkilöstöllä ja sosiaalityöntekijöillä, on oikeus saada ajantasaista tietoa vähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemasta eriarvoisuudesta ja keinoista sen purkamiseen (ks. Laiti 2024). Monimuotoisuuteen ja syrjinnän ehkäisemiseen liittyvän täydennyskoulutuksen pitäisi olla arkipäivää. Oppilaitokset sekä sosiaali- ja terveyspalvelut vaikuttavat merkittäväällä tavalla nuorten kokemuksiin itsestään yhteiskunnan jäsenenä (Kallio 2023; Ågren 2024), ja niissä on potentiaalia vahvistaa

myös vähemmistöihin kuuluvien nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia osana heidän hyvinvointiaan (Suurpää & Kallio 2023). Tieto rohkaisee aikuisia tarttumaan toimeen ja tukemaan nuoria niissä kysymyksissä, joita nuoret itse pitävät tärkeinä. Tietoon perustuvat päätökset rakentavat parempaa yhteiskuntaa.

3.

KOLMANNEKSI, AIKUISTEN VASTUUNKANTO tarkoittaa liittolaisuutta. Nuoret kokevat, että heitä ei oteta vakavasti poliittisina toimijoina ja yhteiskuntaan osallistuvina kansalaisina (Honkatukia ym. 2020). Vähemmistöjen ääni kuuluu kaikkein heikoimmin. Liittolaisuus tarkoittaa nuorten aseman vahvistamista demokraattisessa päätöksenteossa sekä eriarvoisuuksien ja epäkohtien muotoilemista viesteiksi politiikkaan ja päätöksentekoon yhdessä nuorten kanssa. Rasismin ja syrjinnän kitkeminen, vähemmistöjen oikeuksien toteutuminen ja hyvinvointivaltion tukimuotojen vahvistaminen ovat nuorille merkki siitä, että heidän tarpeensa otetaan vakavasti. Yhteiskunnan tehokkuusvaatimuksia on väljennettävä, jotta kaikkien nuorten on mahdollista itsenäistyä ja aikuistua nykyistä moninaisemmin tavoin (Honkatukia ym. 2020; Kallio 2023; Ågren 2024). Nuorilla itsellään on yksityiskohtaista tietoa ja asiantuntemusta siitä, millaisia muutoksia tarvitaan.

Päämääräksi on otettava nuorten mahdollisuudet tulla kuulluiksi ja hyväksytyiksi omana itsenään. Vain siten suomalainen yhteiskunta voi olla nuorille turvallisempi tila.

Jenni Kallio,
tutkijatohtori,
Tampereen yliopisto

Susanna Ågren,
tutkijatohtori,
Tampereen yliopisto

Nuorten yhteisöllisyys rakentuu aikuisten tuella

"Itse näen yhteisöllisyyden olevan niinkin tärkeää, että se vähentää yksinäisyyttä, joka etenkin täällä Suomessa on ollut huolestuttavan yleistä."

SUOMESSA LÄHES PUOLET 15–24-vuotiaista nuorista kokee yksinäisyyttä säännöllisesti, ja juuri tässä ikäryhmässä yksinäisyys on kaikkein yleisintä (Suomen Punainen Risti 2024). Siksi on tärkeää kuunnella Digiraadin nuoria, jotka kertovat, miten yhteisöllisyys voi ehkäistä yksinäisyyttä ja sen vakavia haittoja nuorten hyvinvoinnille.

Nuoret painottavat, että he tarvitsevat yhteisöllisyyden vahvistamiseen aikuisten tukea esimerkiksi kouluissa, oppilaitoksissa, harrastuksissa ja alue-suunnittelussa. Nuorille oman porukan löytäminen on tärkeää, mutta kaikille se ei ole helppoa.

Digiraadissa nousee toistuvasti esiin se, miten nuoret aikuiset jätetään selviämään liian yksin. Nuoret korostavat, että myös peruskoulun jälkeisissä opinnoissa pitäisi panostaa enemmän opiskelijoiden ryhmäyttämiseen.

Toisaalta tärkeää on muistaa, että kaikki nuoret eivät pääse opiskelemaan tai töihin. Maksuttomia tai edullisia harrastuksia sekä avoimia kohtaamispaikkoja tarvittaisiin kaikille nuorille ja myös nuorille aikuisille.

"Itsenäistymisen aikana moni asia muuttuu niin rivakasti, ettei meinaa pysyä perässä. Ja sitten kun siinä pitäisi vielä muistaa ja osata luoda uusia kontakteja, homma vaikuttaa lähes mahdottomalta."

DIGIRAADEISSA TOISTUU MYÖS toive siitä, että nuorten kohtaamispaikoissa olisi monipuolisia toiminnan mahdollisuuksia. Juuri toiminnan kautta yksinäiset nuoret voivat helpommin tutustua uusiin ihmisiin. Fyysisiä kohtaamispaikkoja tarvitaan, mutta myös verkon mahdollisuudet kohtaamiseen ovat nuorille tärkeitä.

Nuoret toivovat aikuisten ymmärtävän, ettei verkossa ole vain uhkia, vaan myös aitoa yhteisöllisyyttä. Esimerkiksi vähemmistöihin kuuluville syrjäseutujen nuorille verkkoyhteisöt tarjoavat mahdollisuuksia vertaisten löytämiseen. Nuoret toivovat lisää verkkoyhteisöjä, joissa turvallisemman tilan periaatteet toteutuisivat.

”Yhteiskunnallisesti olisi hyvä kehittää peliyhteisöistä sellaisia, että niissä otettaisiin naisviha vakavasti ja oltaisiin valmiita pelaamaan erilaisten ihmisten kanssa ennakkoluulottomasti.”

YHTEISÖLLISYYS MERKITSEE DIGIRAADIN nuorille ryhmään kuulumista sekä kuulluksi ja hyväksytyksi tulemistä omana itsenään. Nuoret kuitenkin huomioivat, että kaikki yhteisöt eivät ole turvallisia. Myös tästä syystä on tärkeää, että aikuiset tarjoavat nuorille tukea yhteisöjen muodostamisessa.

Yhteisöt ovat nuorille tärkeitä kaikissa elämäntilanteissa, mutta vaikeuksien keskellä niiden merkitys korostuu entisestään. Eräs nuori pohti, että yhteisössä saa uskoa siihen, että asiat kyllä järjestyvät. Yhteisön tuki voi kannatella nuorta, ja ennaltaehkäistä ongelmien kärjistymistä.

”Yhteisöt voivat myös inspiroida ja motivoida tekemään hyvää. Kun on itse saanut apua jollain tapaa, on usein myös valmis auttamaan muita.”

47 %

15–24-vuotiaista nuorista kokee yksinäisyyttä säännöllisesti.

(Suomen Punainen Risti 2024.)

23 %

Vaikuttamisbottiin vastanneista nuorista kokee, että verkkoyhteisö auttaa silloin, kun itsellä on vaikeaa.

(Vaikuttamisbotti 2023.)

Nuorten toiveet

- 1.** **KOULUIHIN JA OPPILAITOKSIIN** tarvitaan lisää ryhmäyttämistoimintaa. Nuorten yhteisöllisyyttä pitää tukea aktiivisesti kaikilla opintoasteilla.
- 2.** **MAKSUTTOMIA JA EDULLISIA** harrastuksia sekä avoimia kohtaamispaikkoja tulee tarjota kaikille nuorille, ja myös nuorille aikuisille. Toiminnan kautta yksinäisetkin nuoret voivat tutustua uusiin ihmisiin.
- 3.** **AIKUISTEN ON YMMÄRRETTÄVÄ,** että yksinäisyys vahingoittaa nuoren mielenterveyttä. Siksi aikuisten pitää toiminnallaan varmistaa, ettei kukaan nuori jää yksin.

Tulevaisuutta tehdään nuorten unelmilla

”Julkinen keskustelu on nuorille hyvin raskasta. Kun poliitikot riitelevät nuorten ihmisoikeuksista ikään kuin ne olisivat mielipidekysymyksiä.”

NUORET JOUTUVAT ELÄMÄÄN monella tapaa aiempaa epävarmemmassa maailmassa kiristyvän geopolittisen turvallisuustilanteen sekä etenevän ilmastokriisin ja luontokadon myötä. Myös eriarvoisuuden lisääntyminen ja ihmisoikeuksien kyseenalaistaminen huolestuttavat nuoria. (Honkatukia & Määttä 2024; Myllyniemi & Kiilakoski 2019.)

On kuitenkin tärkeää muistaa, että nuoret tarvitsevat tulevaisuutensa tekemisessä toivoa ja unelmia, joiden avulla voi löytää rohkeutta ja omaa suuntaa. Nuorten unelmia tarvitaan, jotta voidaan rakentaa kaikille parempaa tulevaisuutta. Siksi Digiraadissa halutaan unelmoida yhdessä nuorten kanssa.

Digiraatikeskusteluissa nousee esiin, että nuorten unelmia voidaan rakentaa yhdessä vahvemmiksi. Yhteisöt ovat nuorille tärkeitä myös siitä syystä, että ne voivat tarjota heille inspiraatiota ja rohkeutta unelmoida.

”Yhteisöihin kuuluminen on avannut omat silmäni siitä, kuinka avara ja mahdollisuuksia täynnä maailmamme oikein on.”

NUORILLE ON TÄRKEÄÄ, että joku uskoo heihin ja heidän unelmiinsa. He kertovat, että vaikeissakin elämäntilanteissa ystävien, perheen tai muun yhteisön tuki on auttanut heitä pitämään toivoa yllä.

Myös median ja viihteen tarinat voivat luoda nuorille toivoa. Etenkin vähemmistöihin kuuluvat nuoret korostavat, että ihmisten moninaisuuden näyttämi-

nen ja normalisoiminen mediassa antaa heille uskoa siihen, että yhdenvertaisempi yhteiskunta on mahdollinen.

”Toivoisin, että ihmisten moninaisuus normalisoituisi niin, että elokuvalla voi olla ihan mikä vaan teema ja henkilöt voivat kuulua vähemmistöihin ilman, että koko elokuvan pointti on vähemmistöasema.”

DIGIRAADEISSA NUORET UNELMOIVAT maailmasta, joka olisi turvallinen ja hyvä kaikille. Tämä on unelma, joka toistuu useissa raadeissa. Kuitenkin on tärkeää muistaa, että nuorilla on myös henkilökohtaisia unelmia, ja lisäksi henkilökohtainen ja yhteiskunnallinen todellisuus usein kietoutuvat yhteen.

Esimerkiksi vähemmistönuorten henkilökohtaisten unelmien toteutumiseksi tarvitaan yhteiskuntaa, jossa on yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille ihmisille. Työ yhdenvertaisuuden eteen on siten työtä, jota tarvitaan nuorten tulevaisuususkon vahvistamiseen.

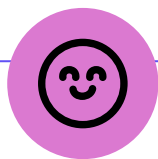
Nuoret osaavat nähdä vaihtoehtoisia tulevaisuuksia, ja he haluavat olla mukana vaikuttamassa ja tekemässä tulevaisuutta. Juuri nuoret elävät nyt tehtävän tulevaisuuden kanssa pisimpään, ja heidän ääntään tulevaisuuskeskusteluissa täytyy vahvistaa (Sitra 2023).

”Vuonna 2050 kenenkään ei tarvitse mainita, ilmoittaa, pyydellä anteeksi, pahoitella tai muutenkaan erottaa itseään normista vaan voi olla oma itsensä muiden joukossa. Ei tarvitse taistella paikastaan ja oikeuksistaan. Ei taistella, vaan tanssitaan yhdessä kaikissa väreissä! <3”

87 %

15–24-vuotiaista nuorista uskoo,
että meidän on mahdollista
vaikuttaa tulevaisuuteen.

(Sitra 2023.)

Nuorten toiveet

- 4.** **AIKUISTEN PITÄÄ SITOUTUA** siihen, että kaikista nuorista ja heidän ihmisoikeuksistaan puhutaan julkisuudessa kunnioittavasti.
- 5.** **ETENKIN VAIKEINA AIKONA** nuoret tarvitsevat aikuisten aktiivista tukea toivon ja tulevaisuususkon vahvistamiseen.
- 6.** **NUORET PITÄÄ OTTAA** mukaan vaikuttamaan ja tekemään tulevaisuutta.

Nuorella on oikeus olla oma itsensä

”Positiiviset tunteet heräävät siitä, kun kaikki otetaan huomioon sekä jokaisen ääni tulee kuuluviin eikä tarvitse pelätä olla oma itsensä. Myös tasa-arvo on nostanut omaa mieltä paremmaksi, kun ei eroteta ketään joukosta, vaan kaikki ovat samanarvoisia ja yhtä tärkeitä.”

KUN HALUTAAN TUKEA nuorten hyvinvointia, on hyvä ottaa lähtökohdaksi sen edistäminen, että jokaisella nuorella on oikeus olla oma itsensä, ilman pelkoa. Digiraadin nuoret kertovat toistuvasti, miten merkittävää kuulluksi ja nähdyksi tuleminen omana itsenään on heidän hyvinvointinsa rakentumisessa.

Valitettavasti digiraadeissa toistuu myös nuorten kokemus, etteivät edes nuorten kanssa toimivat ammattilaiset kohtaa heitä omana itsenään. Kohtaamiset oppilaitoksissa sekä sosiaali- ja terveystalveissa ovat tärkeitä, sillä ne rakentavat nuorten kokemuksiä omasta itsestään ja omasta arvostaan (Kallio 2023; Ågren 2024).

Erityisesti vähemmistöihin kuuluvat nuoret kertovat digiraadeissa kokevansa, ettei heitä haluta tai osata kohdata kouluissa, oppilaitoksissa, harrastuksissa tai hyvinvointipalveluissa. Nuoret kokevat raskaana myös sen, jos heidät kohdataan vain vähemmistön edustajina, ei kokonaisina ihmisinä.

”Identiteetin ei pitäisi olla kannanotto. Nykyään tuntuu, että jos kuuluu sukupuolivähemmistöön, sitä automaattisesti pidetään kannanottona.”

DIGIRAADISSA NUORET TUOVAT toistuvasti esiin, miten yhdenvertaisuudesta ja antirasismista tarvitaan lisää opetusta. He ehdottavat tätä opetusta lapsille ja nuorille, mutta myös nuorten kanssa toimiville aikuisille.

Nuoret huomioivat moninaisuuden näkymisen ja mallioppimisen merkityksen siinä, miten ihmiset näkevät itsensä ja toisensa. Moninaisuutta toivotaan esimerkiksi leluihin, jotta lapset voivat jo pienestä pitäen oppia suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti kaikkiin ihmisiin.

”Enemmän oppikirjoihin ja leluihin moninaisuutta esimerkiksi ulkonäön, vammojen tai sairauksien suhteen. Tällöin näistä tulisi normi, eikä poikkeavuus.”

ON TÄRKEÄÄ YMMÄRTÄÄ, että tukemalla nuorten oikeutta olla oma itsensä ei tueta pelkästään vähemmistöihin kuuluvia nuoria, vaan kaikkia nuoria. Aivan liian monet nuoret kokevat riittämättömyyden ja ulkopuolisuuden tunteita (Suomen Punainen Risti 2024).

Oikeus olla oma itsensä kytkeytyy nuoren mahdollisuuksiin kuulua merkitykselliseen yhteisöön. Digiraadin nuoret tunnistavat, että turvalliset yhteisöt rakentuvat jokaisen jäsenen hyväksynnän ja kunnioituksen varaan.

Pienilläkin teoilla ja ystävällisyydellä voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, kokeeko nuori tulevansa kohdatuksi omana itsenään. Kunnioittavassa kohtauksessa ei oleteta, vaan annetaan nuorelle tilaa itse kertoa itsestään ja omista ajatuksistaan. Digiraadeissa nuoret myös korostavat, että yhdenvertaisuuden julistaminen ei riitä, vaan sen edistämiseen pitää sitoutua käytännön teoissa.

”Esimerkiksi sateenkaarilippu ovesa tai esillä luo kuuluvuuden tunnetta. Symbolista ei kuitenkaan ole mitään hyötyä, jos tila ei tosiasiaassa ole turvallinen sateenkaari-ihmisille.”

22 %

Vaikuttamisbottiin vastanneista nuorista kertoo, että koulusta on löytynyt kavereita.

(Vaikuttamisbotti 2023.)

55 %

15–29-vuotiaista nuorista ilmoitti tulleen vähintään joskus syrjityksi.

(Kiillakoski & Laine 2022:
Nuorisobarometri 2021.)

Nuorten toiveet

- 7. OPETTAJILLE JA MUILLE** nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille tarvitaan lisää koulutusta siitä, miten kohdata kaikki nuoret yhdenvertaisesti ja kunnioittavasti. Etenkin sateenkaariosaamiseen ja antirasismiin liittyvälle koulutukselle on suuri tarve.
- 8. LAPSILLA JA NUORILLA** on oikeus oppia arvostamaan itseään ja toisiaan. Kouluissa ja päiväkodeissa pitää panostaa enemmän yhdenvertaisuuden opetukseen.
- 9. JULKISISSA TILOISSA**, palveluissa, harrastuksissa, kouluissa ja oppilaitoksissa pitää toteuttaa aktiivisesti turvallisemman tilan periaatteita.

Aikuisten pitää ottaa vastuu rasismiin puuttumisesta

”Itse huomaan rasismia enemmän julkisilla paikoilla ja aikuisilta kuin oman ikäisiltä. Aikuisten käyttämä rasismi kohdistuu yleensä niihin, joilla on tummempi ihonväri. Olen huomannut, ettei nuoret uskalla puuttua aikuisten rasismiin, minä mukaan lukien.”

ON TODELLA PYSÄYTTÄVÄÄ, että Digiraadissa nuoret kertovat toistuvasti aikuisten kyvyttömyydestä puuttua rasismiin ja syrjintään. Nuorilla on myös liikaa kokemuksia aikuisista, jotka itse käyttäytyvät rasisistisesti. Monet nuoret eivät uskalla puuttua aikuisten rasismiin johtuen aikuisen auktoriteettiasemasta.

Myös toisten nuorten rasistiseen käytökseen puuttumisessa nuoret toivovat aikuisilta tiukempia toimia. Etenkin koulujen sitoutuminen yhdenvertaisuuden edistämiseen olisi nuorille tärkeää. Nuoret korostavat, että heidän ei pitäisi joutua opettamaan rasismin tunnistamista ja siihen puuttumista opettajille.

Digiraadin nuoret toivovat enemmän opetusta antirasismista kouluihin ja jo päiväkoteihin. Heillä itsellään on tahtoa puuttua rasistiseen käytökseen, mutta he toivovat aikuisilta tukea, jotta puuttumisen seurauksia ei tarvitsisi pelätä.

Antirasismi on aktiivista ja tietoista toimintaa kaikkia rasismin muotoja vastaan. Antirasistista toimintaa on se työ, joka vähentää etnistä syrjintää, syrjivien käytäntöjen vaikutuksia ja kielteisiä ennakkoluuloja.

(Yhdenvertaisuusvaltuutettu)

”Pieni teko, minkä voin itse tehdä, on näyttää mallia ja toivoa, että sillä on vaikutusta mallioppimisen kautta :) Huolehdin, etten siis itse käyttäydy tai puhu rasistisesti, vaan kaikkia kunnioittaen.”

NUORILLA ON USKOA SIIHEN, että rasistista käytöstä voidaan muuttaa. Osa nuorista kertoo yrittävänsä keskustella rasistisesti käyttäytyvien henkilöiden kanssa joko kasvatustien tai sosiaalisessa mediassa. He arvioivat, että syölyttäminen ei toimi, vaan sen sijaan tarvitaan kuuntelua ja keskustelua.

Samaan aikaan nuoret ovat todella huolissaan siitä, että rasismi Suomessa lisääntyy. He ovat huomanneet rasismia normalisoivan puheen lisääntymisen politiikassa ja julkisuudessa, ja kantavat huolta tämän puheen vaikutuksista nuorten elämään.

”On käsittämätöntä, että Suomen politiikassa annetaan olla ihmisiä, jotka ovat täysin avoimesti sitä mieltä, että ihmiset eivät ole tasa-arvoisia keskenään, että osa suomalaisista on parempia kuin toiset ja että osa suomalaisista ei ansaitse samoja oikeuksia kuin toiset.”

DIGIRAADEISSA NUORET TUNNISTAVAT, että rasismi ei vaikuta vain sen kohteeksi joutuviin ihmisiin, vaan heijastuu koko yhteisöön ja yhteiskuntaan (Henttonen & Kareinen 2023). Rasismi ja syrjintä lisäävät pelon ilmapiiriä, ja vähentävät siten nuorten yleistä turvallisuudentunnetta.

Nuoret huomioivat, että rasistiset asenteet voivat olla yhteiskunnassa ja ihmisten ajatuksissa todella syvälle juurtuneita. Rakenteellinen rasismi on todellista, ja osa liian monen nuoren arkea. Siksi nuoret toivovat, ettei antirasismien opettelua jätettäisi pelkästään yksilöiden eikä varsinkaan nuorten vastuulle. Aikuisten täytyy kantaa päävastuu antirasistisen yhteiskunnan luomisesta.

Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiiriin rakentaminen on hyvä aloittaa nuorten arkisista elinympäristöistä, kuten kouluista ja harrastuksista. Kuitenkin on

tärkeää muistaa, että kaikki yhteiskunnan tapahtumat, keskustelut ja yleiset asenteet vaikuttavat myös nuoriin. Antirasismien edistäminen on edellytys sille, että Digiraadin nuorten unelmat turvallisemmista tiloista voivat toteutua.

”Antirasistisessa Suomessa kaikki saisivat olla juuri sellaisia kuin haluavat. Eikä ketään kohdeltaisi eri tavalla minkään ulkoisen tai sisäisen tekijän takia.”

Vaikuttamisbotti (2024) kysyi nuorilta:

Minkä uskot auttavan sinua tai muita nuoria rasismiin puuttumisessa?

Nuorille annettiin eri vastausvaihtoehtoja, ja he vastasivat näin:

73 %

Vaikuttamisbottiin vastanneista nuorista kertoo nähneensä tai kuulleensa rasistista käytöstä. Eniten rasistista käytöstä ilmenee nuorten mukaan verkossa, kouluissa tai oppilaitoksissa ja julkisilla paikoilla.

(Vaikuttamisbotti 2024.)

Nuorten toiveet

- 10.** **RASISTISEN PUHEEN** normalisoiminen julkisuudessa ja politiikassa pitää lopettaa.
- 11.** **RASISMIIN PUUTTUMINEN ON** kansalaistaito, joka kaikkien lasten, nuorten ja aikuisten on syytä oppia.
- 12.** **AIKUISTEN PITÄÄ OTTAA** vastuu rasismiin ja syrjintään puuttumisesta. Aikuisten tehtävänä on rakentaa antirasistista yhteiskuntaa, jossa jokainen lapsi ja nuori saa olla oma itsensä.

Lähteet

- Henttonen, Elina & Kareinen, Janne. 2023. "Kukaan ei synny vihaamaan" – Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2023:34. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165318/OM_2023_34_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Honkatukia, Päivi & Kallio, Jenni & Lähde, Miia & Mölkänen, Jenni. 2020. Omana itsenä osa yhteiskuntaa – Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. Tampereen yliopisto.
- Honkatukia, Päivi & Määttä Mirja. 2024, toim. Elämää korona-ajassa – Poikkeusolot nuorten aikuisten kokemana. Tampere: Vastapaino.
- Jokela, Satu & Luopa, Pauliina & Hyvärinen, Anni & Ruuska, Tupu & Martelin, Tuija & Klemetti, Reija. 2020. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019. Työpäpaperi 38/2020. Terveys ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140742/URN_ISBN_978-952-343-580-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viitattu 8.2.2024).
- Kallio, Jenni. 2023. Eletty, opittu, kamppailtu: Itsenäistyvien nuorten kansalaisuuden rakentuminen instituutio-naalisessa järjestelmässä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Kallio, Johanna & Toikka, Enna. 2022. Lasten ja nuorten köyhyyden kokemukset arjessa. Dialogiblogi 14.6.2022. <https://blogit.utu.fi/soteakatemia/lasten-ja-nuorten-koyhyiden-kokemukset-arjessa/> (viitattu 7.2.2024).
- Kiillakoski, Tomi & Laine, Riku. 2022. Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiillakoski (toim.) Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Valtion nuorisoneuvosto Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Laiti, Minna. 2024. Towards LGBTQ+ inclusive Junior High school nursing: Development of a theoretical model. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto.
- Myllyniemi, Sami & Kiillakoski, Tomi. 2019. Tilasto-osio. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotut-

kimusverkosto, nro 140 Kenttä. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja nro 60, 9–112.

Rättilä, Tiina & Honkatukia, Päivi. 2022. Johdanto: Tutkimusyhteistyön lähtökoh-
tia ja teoksen tavoitteet. Teoksessa Tiina
Rättilä & Päivi Honkatukia (toim.) Tutkien
ja tarinoiden kohti pakolaistaustaisten
nuorten kestäväää hyvinvointia. Nuoriso-
tutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseu-
ra, Julkaisuja 231, 9–28.

Sitra. 2023. Tulevaisuusbarometri.
Valtakunnallinen raportti. [https://media.
sitra.fi/app/uploads/2023/03/sitra_tule-
vaisuusbarometri-2023_alt_v2.pdf](https://media.sitra.fi/app/uploads/2023/03/sitra_tulevaisuusbarometri-2023_alt_v2.pdf)

Suomen Punainen Risti. 2024.
Yksinäisyysbarometri. Tutkimusra-
portti. [https://www.punainenristi.
fi/globalassets/13.-uutiset/2024/
punaisen-ristin-yksinaisyysbaromet-
ri-nuorten-yksinaisyys-on-halyttaval-
la-tasolla--suomen-punainen-risti-pe-
raankuuluttaa-maaratietoisia-toimia/
suomen-punainen-risti_yksinaisyysbaro-
metri_2024_raportti.pdf](https://www.punainenristi.fi/globalassets/13.-uutiset/2024/punaisen-ristin-yksinaisyysbarometri-nuorten-yksinaisyys-on-halyttaval-la-tasolla--suomen-punainen-risti-pe-raankuuluttaa-maaratietoisia-toimia/suomen-punainen-risti_yksinaisyysbarometri_2024_raportti.pdf)

Suurpää, Leena & Kallio, Jenni. 2023.
Sosiaali- ja terveystalvveluissa vahvistuu
tai murenee nuorten luottamus yh-

teiskuntaan. Itla, Vieraskynä 7.12.2023.
[https://itla.fi/sosiaali-ja-terveyspalveluis-
sa-vahvistuu-tai-murenee-nuorten-luot-
tamus-yhteiskuntaan/](https://itla.fi/sosiaali-ja-terveyspalveluis-sa-vahvistuu-tai-murenee-nuorten-luot-tamus-yhteiskuntaan/) (viitattu 8.2.2024).

Ågren, Susanna & Kallio, Jenni. 2023.
Young adults' perceptions of citizenship
outside and beyond labour market
citizenship. Teoksessa Päivi Honkatukia
& Tiina Rättilä (toim.) Young People as
Agents of Sustainable Society. Routledge,
113–127.

Ågren, Susanna. 2024. Epistemological
Dissonance of Worker-Citizenship:
Young vocational students' and gradua-
tes' negotiations of societal belonging
within the changing labour market.
Akateeminen väitöskirja. Tampereen
yliopisto.

Julkaisemattomat lähteet:

Vaikuttamisbotti. 2023. Yhteisöllisyys-
teeman vastaukset.

Vaikuttamisbotti. 2024. Ei rasismille
-teeman vastaukset.

